

بسم الله الرحمن الرحيم

آیا دولت‌های آسیای میانه به سازمان پیمان امنیت جمعی نیاز دارند؟

(ترجمه)

خبر:

در ۲۸ می ۲۰۲۵، نشست دوره‌ای شورای وزرای دفاع اعضای سازمان پیمان امنیت جمعی در بیشکک، پایتخت قرقیزستان برگزار شد. رسلان موکامبیتوف، وزیر دفاع قرقیزستان، ریاست این نشست را برعهده داشت و نمایندگانی از دبیرخانه جمعی و ستاد مشترک سازمان نیز حضور یافتند.

تبصره:

سازمان پیمان امنیت جمعی خود را ائتلاف نظامی متشکل از دولت‌های عضو سابق اتحاد جماهیر شوروی می‌داند که هدف آن تأمین امنیت جمعی است. با این حال، در سال‌های اخیر کارشناسان و سیاستمداران دولت‌های آسیای میانه بیش از پیش در کارایی و جایگاه این سازمان تردید کرده‌اند. شواهد نشان می‌دهد این سازمان یا در قبال آسیای میانه بی‌تأثیر بوده، یا حتی به‌عنوان نهادی زیان‌بار ارزیابی شده است. نکته اساسی آن‌که عملاً در خدمت منافع روسیه عمل می‌کند.

روسیه به‌عنوان قدرت مسلط این سازمان، نقشی تعیین‌کننده در تصمیم‌گیری‌های آن دارد. در عمل، دستورالعمل‌ها و اولویت‌های سازمان تحت نفوذ کامل مسکو تنظیم می‌شود و سایر اعضا از موقعیت برابر در فرآیند تصمیم‌گیری محرومند. مداخلات سازمان نیز عمدتاً زمانی صورت می‌گیرد که با منافع راهبردی روسیه همسو باشد.

نمونه بارز این امر، اعزام نیروهای سازمان به قزاقستان در جنوری ۲۰۲۲ (در رویدادهای معروف به جنوری خونین) بود؛ مداخله‌ای که نه برای مقابله با تهدید خارجی، بلکه جهت حمایت از نظام حاکم به رهبری توکایف انجام شد. با وجود تمایل کرملین به نقش‌آفرینی در بحران‌ها، این سازمان بارها در پاسخ به تهدیدات واقعی و درگیری‌های جدی ناتوانی خود را نشان داده است.

این سازمان در جریان جنگ‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ میان ارمنستان و آذربایجان با وجود عضویت ارمنستان، هیچ واکنشی نشان نداد. هم‌چنین در منازعات مرزی قرقیزستان و تاجیکستان به‌جای اقدام عملی، تنها به صدور بیانیه اکتفا کرد.

این اتفاقات، اعتماد به سازمان را به‌عنوان مرجع قابل اتکای امنیتی تضعیف کرده است. افزون بر این، دولت‌های آسیای میانه به‌تدریج از سازمان فاصله می‌گیرند؛ چرا که رفتار متکبرانه روسیه با شعار «من تصمیم می‌گیرم و اجرا می‌کنم» روزه‌روز عریان‌تر می‌شود.

از زمان آغاز جنگ اوکراین (۲۰۲۲)، عضویت در ائتلافی نظامی با روسیه، مانعی جدی در روابط آسیای میانه با غرب و چین ایجاد کرده است. این دولت‌ها که در پی اجرای سیاست خارجی متوازن و گسترش همکاری با بازیگرانی چون ترکیه، چین و آمریکا هستند، سازمان پیمان امنیت جمعی را سد راه تحقق این اهداف می‌بینند.

برای روسیه، این سازمان صرفاً یک ساختار نظامی نیست، بلکه ابزاری برای اعمال فشار سیاسی، مداخله در امور داخلی دولت‌های آسیای میانه و حمایت از رژیم‌های وفادار به خود است. بنابراین، نهاد مذکور در شکل کنونی‌اش نه به منافع آسیای میانه خدمت می‌کند و نه توان پاسخ مؤثر به تهدیدات واقعی را دارد؛ اقداماتش عمدتاً در راستای منافع ژئوپلیتیکی روسیه است.

سازمان پیمان امنیت جمعی، ائتلاف سنتی با ساختاری نظامی و وابستگی آشکار به روسیه است؛ از همان الگوهای منسوخ که پس از فروپاشی شوروی شکل گرفتند و اکنون در آسیای میانه جایگاه خود را از دست داده‌اند. این سازمان نه نیروی نظامی مؤثری دارد و نه نفوذ سیاسی قابل توجهی.

از منظر شرعی، عضویت سرزمین‌های اسلامی در چنین سازمان‌هایی جایز نیست و خروج از آن ضروری است. این اقدام راه را برای استقلال راهبردی، رهایی از سلطه روسیه و تأمین امنیت بر پایه معیارهای مستقل هموار می‌سازد.

دولت‌های آسیای میانه باید با خاتمه عضویت در این سازمان اقدامی که با منشور آن نیز در تعارض نیست به دنبال راه‌کارهای جایگزین برای امنیت منطقه باشند. این دولت‌ها با اکثریت مسلمان می‌توانند با تأسیس حکومتی اسلامی واحد، به حاکمیت سیاسی، فرهنگی و دفاعی دست یابند. تحقق این هدف ان‌شاءالله با برپایی خلافت راشد در آینده‌ای نزدیک میسر خواهد شد.

نویسنده: حُجَّةُ الْجَامِعَةِ

مترجم: عبدالرحمن مستنصر

2 جون 2025 م.

4 ذی الحجة 1446 ه.ق.